

1/ Wegwijzers

Woord vooraf

In dit nieuwe studiekwartaal duiken we in het evangelie van Johannes. De aanpak die het studieboekje voorstelt is thematisch. Er wordt uitgegaan van een bepaald thema, en daar worden dan allerlei teksten en verhalen bijgehaald. Het gevaar hiervan is dat het ons eigenlijk niet meer echt te doen is om de teksten en verhalen op zich, maar om onze theologische en leerstellige visie. De verhalen worden oppervlakkig gelezen om er dan uit te halen wat bij het thema past. Zo wordt helaas voorbijgegaan aan heel wat diepgaande, concrete en praktische levens- en geloofslessen.

In sommige weekstudies worden meerdere Schriftgedeelten voorgesteld, te veel om er intens mee bezig te zijn. Misschien is het goed om er één of twee uit te kiezen, en die dan echt uit te diepen.

Het eerste 'wonderteken' te Kana - Johannes 2:1-11

"Dit heeft Jezus in Kana, in Galilea, gedaan als eerste wonderteken; hij toonde zo zijn grootheid en zijn leerlingen geloofden in hem." - Johannes 2:11

Veelal wijzen commentaren bij het begrip 'wondertekenen' op het spectaculaire gebeuren als bewijs van Jezus' godheid of toch tenminste dat hij een door God gezonden gezant is. Een tweetal opmerkingen hierbij:

* Daar waar Mattheüs, Marcus en Lucas 'wonderen' vaak aanduiden met het woord **DUNAMIS** (kracht), gebruikt Johannes enkel **het woord SEMEION** (17x) : teken, signaal, merkteken, getuigenis (wat o.a. aangeeft op welke manier iets of iemand anders is dan anders) - (NBG: teken / NBV: wonderteken / BGT: wonder)

Het werkwoord SEMAINO (3x) betekent een teken geven, iets aangeven, doen kennen, betekenis geven, duidelijk maken. De bijbel, ook de evangeliën, zijn geen verslagen die ons gewoon informatie doorgeven over iets wat destijds gebeurd is. Het is de bedoeling te laten nadenken, te bezinnen, betekenis te geven / te vinden.

* Jezus' 'wonderen' worden vaak vooral of zelfs soms uitsluitend gepresenteerd als **tekenen van zijn godheid**. Mensen toen waren niet bezig met theologie zoals christenen dat doen. De historici vertellen ons dat er in die tijd **hoge nood** was: ziekte, armoede, zware (materiële en morele) lasten. Er was een groot verlangen naar iets anders. Vandaar dat de messiasverwachting hoog was. Die zou bevrijding brengen.

Ook had het begrip 'zoon van GOD' een heel andere klank dan in christelijke middens vandaag, zowel in de Joodse als in de Grieks-Romeinse cultuur (zie kadertje).

Binnen het Jodendom had de titel "Zoon van God" verschillende betekenissen. Het kon verwijzen naar een speciale relatie tussen God en Israël (zie bv. Ex 4:22), maar ook naar belangrijke figuren zoals de koning of de messias (zie bv. Psalm 2:7). In de evangeliën is het opvallend hoe vaak Jezus het heeft over Gods koninkrijk (of beter nog: Gods koningschap) dat verwezenlijk zou (moest? kon?) worden.

In zijn brieven benadrukt Johannes meermaals dat ook gelovigen 'kinderen van God' zijn (zie bv. 1 Joh 3:1-2, 10, 5:1-2)

In de Grieks-Romeinse wereld werden koningen en keizers vaak als 'zonen van god' beschouwd. Zo werd keizer Augustus '**DIVI FILIUS**' - *zoon van god genoemd*.

1. Wat hoop jij te ontdekken of te leren bij de studie van het Johannesevangelie? Wat houdt jou vooral bezig? Waar heb jij nood aan? Waar hebben mensen uit jouw omgeving nood aan?

FEEST

Johannes vertelt over het begin van Jezus' optreden. Aan het eind van het eerste hoofdstuk lezen we dat Jezus enkele discipelen roept. Onmiddellijk daarna zien we hen op een bruiloftsfeest: in die tijd en cultuur een meerdaags feest voor het hele dorp, met muziek en dans, eten en drinken...

Zo begint Johannes over Jezus te vertellen. Geen strenge soberheid, geen moraliserend gepreek (niet eens: *"Mensen, pas toch op met die wijn en dat dansen!"*), maar vreugde en feest! Ook dat is 'evangelie', goed nieuws - nieuws waar je blij van wordt. Jezus wil er bij zijn wanneer er feest is, en draagt zelfs actief bij door te zorgen voor wijn.

In de Bijbel zijn huwelijk en wijn symbool van vreugde, een goed, vol en gelukkig leven. Je mag **gelooven** in het leven, geloven in **de toekomst**, dankbaar **genieten** van het moment.

* **De oude Prediker** had dit begrepen: "[Eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn. God ziet alles wat je doet met welbehagen aan.](#)" (Pred. 9:7)

Dit lijkt de eerste les te zijn die de nieuw geroepen apostelen te leren hadden. Hopelijk zijn wij dat niet kwijt-gespeeld, met onze strengheid, onze te vaak zwaarmoedige godsdienst en theoretische muggenzifterij!

2. Feest, vreugde, genieten daar waar mogelijk... Een eerste les voor zijn nieuwgekozen discipelen? Zijn wij dat onderweg niet grotendeels verloren? Ervaar jij vreude in je geloof? Is er ook vreugdevolle lichtvoetigheid in uw kerk, of hebben strengheid, zwaarmoedigheid, theoretische muggenzifterij soms de bovenhand? Suggesties om hierin een goed evenwicht te vinden?

WIJN - Het verhaal van een gemis

Voor een eerste teken verwacht je eigenlijk iets anders dan wijn, iets wat van wezenlijk belang is, zoals levensnoodzakelijk brood, water, gezondheid, leven... Wijn die opraakt is niet levensbedreigend. Het welzijn van de gasten komt niet in het gedrang. Dorst? Er is water in overvloed!

Maar het féést kwam in het gedrang, de vreugde. Laten wij als kerkgemeenschap niet vergeten dat Jezus feest en vreugde belangrijk genoeg vindt om een eerste teken te verrichten!

Wijn en nog betere wijn

Opmerkelijk in dit verhaal is dat er twee keer sprake is van wijn. Goede wijn... en nog betere wijn. Een eerste keer de wijn van de bruiloft – sowieso symbool van vreugde, levensgeluk. De gasten waren er blij mee... Misschien toch goed om eens te benadrukken dat het leven niet enkel kommer en kwel en zwaarmoedigheid is. Ook niet het leven van mensen die niet geloven. In ons zwart-wit denken maken wij vaak onterecht deze karikatuur ("*Ongelovigen kunnen niet echt gelukkig zijn*"). En toch kan het nog beter... betere wijn...

Bovendien kan die eerste wijn ook opraken. Dan is er **een gemis**. Vreugde en geluk kunnen inderdaad betrekkelijk zijn. Het leven gaat zo snel voorbij, en met het ouder worden komt er vaak heel wat ongemak om de hoek kijken. Maar ook jongeren kunnen dit ervaren. Ontgoochelingen, angst, dingen die tegenzitten, momenten van verdriet, van onzekerheid, eenzaamheid, pesterijen, verleidingen.... Het is niet altijd even makkelijk, om puber, adolescent of jongvolwassene te zijn. Ook van dit alles was Prediker zich maar al te goed bewust ("*Ijdelheid der ijdelheden, als is ijdelheid*" - en ook H. 3: alles heeft zijn tijd: lachen en wenen, zon en regen...).

Zou het kunnen dat het verhaal van die 'nieuwe wijn' die Jezus aanbiedt ook inhoudt dat Jezus' evangelie in dit alles iets te bieden heeft? Evangelie... (geloof, godsdienst), een meerwaarde voor jong en oud. In ieder geval is dat waar Jezus voor ging: "Ik ben gekomen om leven te geven in al zijn volheid." (Joh 10:10). Als God water in wijn kan veranderen, kan hij dan ook niet levens veranderen en smaak geven? Nog smaakvoller maken!

Helemaal aan het begin van het Johannesevangelie is er een geweldige uitspraak: "Uit zijn overvloed zijn wij allen met goedheid overstelpt. De wet is door Mozes gegeven, maar goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen." De wijn die Jezus schonk kan hier een schitterend symbool van zijn.

Ook kunnen we denken aan de naam van de auteur, **Johannes: de Heer is genadig.**

Heer = JHWH, de verbondsgod, God als bondgenoot

Genade: niet 'onverdiende gunst' zoals wij clichématig zeggen, maar welwillendheid, goedgunstigheid, fundamentele goedheid.

Johannes = God heeft het allerbeste met ons voor.

3. Hoe ervaar jij het leven? **Ben je gelukkig?** Ben je ook gelukkig in (of met) je geloofsleven? Deel dit met elkaar.
4. Het verhaal spreekt over '**gemis**' (de wijn raakt op)... Naast gebruikelijke antwoorden als 'geloof', 'God in je leven': wat zou dat gemis nog kunnen zijn vandaag? Is het passend om in dit kader ook te spreken over gebrek aan gerechtigheid / wijsheid / mildheid / verdraagzaamheid / hoop / vertrouwen / stilte / eenvoud / empathie / rust / zelfvertrouwen / vreugde / ...?
5. Praat samen over **het Godsbeeld** dat hier gepresenteerd wordt.
6. **Overvloed, goedheid, waarheid, genade**... Denk je niet dat het goed zou zijn om het hele trimester hiernaar op zoek te gaan in het evangelie van Johannes?

Een mirakelverhaal?

Vaak komt de nadruk te liggen op 'het wonder, het mirakel'. **Vers 11** lijkt dit trouwens ook aan te geven: "Dit

heeft Jezus in Kana gedaan als eerste **wonderteken**; hij toonde zo zijn **grootheid** en zijn leerlingen **geloofden** in hem."

Simpel, toch? Het wonder, het mirakel als **bewijs van zijn grootheid** (NBV), zijn glorie (GNB), zijn heerlijkheid (NBG, HSV), zijn hemelse macht (NBG). Nochtans was Jezus er nooit op uit om mensen te overdonderen, en bovendien, wat is dan de boodschap voor ons, mensen vandaag? Op vele plaatsen is er niet eens meer water, laat staan dat water in wijn kan veranderd worden... Zovele dingen die een wondermacht zou kunnen doen / zou moeten doen, maar het gebeurt helaas niet...

Naast het woord SEMEION - TEKEN dat we hiervoor al duidden, zijn er nog enkele woorden die wat uitleg behoeven:

* **DOXA**, vertaald als 'glorie / grootheid' / heerlijkheid. Lett.: opinie, oordeel, visie, kijk, inschatting van wat goed of niet goed is in iemand. Bij een positieve inschatting: uitmuntendheid, glorie.

* **PISTEUO**: overtuigd zijn dat het goed of waar is, vertrouwen hebben.

Als je dit samenvoegt kun je begrijpen dat Johannes wil duidelijk maken dat de discipelen Jezus hun vertrouwen schenken omdat het hele gebeuren daar in Kana toont dat hij anders is, goed en waar... Dat Jezus anders naar mensen en situaties kijkt; anders in het leven staat, anders handelt.

En laat dat nu precies ook zijn wat Jezus graag zou zien bij mensen, want dat is waartoe hij mensen oproept:

METANOÏA, bekering - een nieuwe, andere kijk of mentaliteit, een andere manier om in het leven te staan.

Jezus is anders de vertegenwoordigers van het religieuze instituut, door Johannes 'de Joden' genoemd. Dat zie je al heel snel in Joh 2:13-22; Joh 5; ...).

Bij Jezus ging het om mensen. Vooral op dat vlak was hij anders. Hij wilde er zijn voor mensen, erbij zijn, delen in hun vreugde en hun verdriet. Hun leven telt! Ons leven telt...

Johannes suggereert dat Jezus eigenlijk niet van plan was om iets speciaals te zeggen of te doen. Hij reageert zelfs terughoudend op de suggestie van zijn moeder (Joh 2:1-4). Wanneer echter de situatie komt vast te zitten, dan neemt hij zijn verantwoordelijkheid en reikt een helpende hand.

* Hij wilde niet dat de feestvreugde uitdoofde.

* Hij wilde ook niet dat de gastheer in verlegenheid werd gebracht. Ruimhartige, overvloedige gastvrijheid is immers een heilig principe in het Midden-Oosten.

Gewoon een hand reiken waar nodig...

Mischien is dit belangrijker dan het 'wonder, het mirakel'. En laat dit nu net iets zijn wat ook wij allemaal kunnen. Van gelovigen worden geen buitenmenselijke prestaties verwacht. Gewoon waarlijk mens zijn met de mensen. Mens zoals God het bij de schepping heeft bedoeld!

Merk op: de tekst geeft aan dat maar weinig mensen zien of te weten komen wat er aan de hand is: moeder Maria, de dienstknechten, de leerlingen... De gasten, de ceremoniemeester, zelfs het bruidspaar weten niet wat er precies gebeurt. Niks spectaculairs te zien. Geen waw-effect. Zelfs de wijn ziet er hetzelfde uit... maar de smaak is anders. Dat is wat God wil: dat het leven echt smaak heeft of krijgt, voor ons en voor de mensen om ons heen.

7. **Geloven of vertrouwen?** In onze kerk heeft geloven vaak vooral te maken met weten en kennen (de adventistische leer).

8. Kun je voorbeelden geven van de manier waarop Jezus '**anders**' was en is (in zijn woorden, zijn daden)?

9. Wat leert dit verhaal ons over hoe **wij, als Jezus' volgelingen**, in het leven kunnen (zouden moeten?) staan?

Hoe reageer je op de opdracht om 'gewoon waarlijk mens te zijn'?

10. Hoe ziet '**een smaakvol leven**' eruit volgens jou? Wat moet er aanwezig zijn? Hoe bereik je dat?

Probeer concreet te zijn, beperk u in uw antwoord niet tot de grote algemene zaken...

Zes vaten

Toegegeven, Jezus doet het wel op een speciale manier: als 'teken' - betekenisvol. Om de mensen op het feest van nieuwe heerlijke wijn te voorzien, gebruikt hij vaten die daar stonden. Het evangelie, waar niets zo maar geschreven wordt, preciseert: 'zes vaten'.

Getallensymboliek

Meestal wordt hier de symboliek van de getallen ingeroepen. 6 is niet compleet, 7 is 'vol'. Je zou kunnen verwijzen naar de zes scheppingsdagen. Vergezocht? Niet echt. Johannes begint zijn evangelie met een duidelijke

allusie aan de schepping: *“In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Het was bij het begin bij God. Alles is erdoor ontstaan en zonder dit is niets ontstaan van wat bestaat. In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Het licht schijnt in de duisternis.”*

God schept de wereld en alles wat er deel van uitmaakt in zes dagen, de zevende dag voegt hij er een rustdag aan toe, de sabbat - in dit kader niet leerstellig te benaderen (als gehoorzaamheidstest), maar als cadeau dat uitnodigt tot rust en vrede, tot bezinning en verdieping. Een uitnodiging ook om wat afstand te nemen van het puur materiële. Na die zes dagen deed God niks materiëls, voegde er a.h.w. niks tastbaars meer aan toe, maar wel een soort spirituele dimensie (“hij ‘heiligde’ die”). Want het leven is meer dan wat je kunt zien, tasten en voelen. Een uitnodiging / aansporing om meer bezig te zijn met de kwaliteit van de momenten die we beleven, zonder altijd meer te willen hebben, meer te willen of te moeten doen. Dingen wat loslaten en zoeken naar kwaliteit, verdieping. Ook dat is METANOÏA...

Vaten voor rituele reiniging

Jezus gebruikte geen tovermiddelen. De vaten waren er, er was water voorhanden... en Jezus was er. De tekst geeft aan dat die vaten bedoeld waren voor rituele reiniging. We weten dat nogal wat rites verward waren, de diepe betekenis was verloren gegaan, plat en smakeloos geworden – zoals plat water. Vandaag is dat helaas soms niet anders. Godsdienst en kerk kunnen - helaas - hun ware betekenis verliezen.

Het is opvallend hoe Jezus dit alles niet weggooit maar wel gebruikt en er een sprankelende nieuwe inhoud aan geeft.

En natuurlijk hadden mensen ook hun deel: *“Doe wat hij u zegt... ze vulden de vaten tot de rand”*. Hun deel... Maar Jezus zorgde ervoor dat het platte water (leven, geloofsleven, kerkleven) heerlijke, fonkelende, sprankelende wijn wordt. Leven (ook geloofsleven / kerkleven) dat nog meer smaak heeft/krijgt.

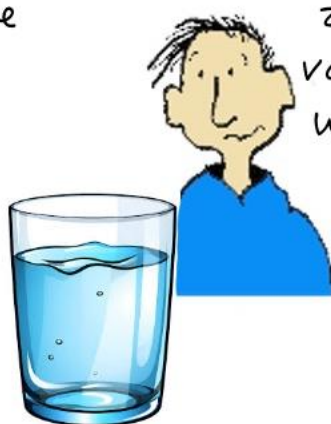
Vul je leven tot de rand. Stel je niet tevreden met plat water. Ga ervoor, lééf... en laat wat God kan doen dan vol vertrouwen over je heen komen. ... en dan: schep uit, proef, drink, geniet... en déél!

11. Zes vaten als symbool voor rituelen en traditie... Welke rol spelen traditie en rituelen in jouw geloofsleven, in je kerk? Bestaat het gevaar dat dit een ‘smaakvol(ler)’ leven in de weg staat? Hoe kunnen we een goed evenwicht vinden tussen behouden en vernieuwen?

12. Sabbat als smaakmaker, als kwaliteitsverbeteraar ... Ervaar je dit zelf ook zo?

Wat geweldig,
Jezus maakte van
water heerlijke
wijn!

... soms doet de
kerk het even straf:
ze slaagt erin om
van wijn weer plat
water te maken...